

Oddziaływanie telewizji na dziecko

19 listopada 2020

W środowisku życia współczesnego dziecka dominujące miejsce zajmuje telewizja i inne media. Kontakt dziecka z mediami rozpoczyna się bardzo wcześnie, jeszcze przed ukończeniem pierwszego roku życia, a już w drugim, trzecim roku ma charakter codzienny. Nasuwa się więc podstawowe pytanie o relacje między dzieckiem a mediami, czy i w jakim zakresie środowisko mediów stwarza mu szanse rozwoju, ale także jakie zagrożenia. W analizach teoretycznych i empirycznych poświęconych telewizji i innym mediom zarysowują się wyraźnie dwie orientacje.

Pierwsza łączy się z oddziaływaniem i funkcjami jakie pełnią media. Główne pytanie w tym zakresie dotyczy zbadania, jak telewizja i inne media wpływają na dziecko? Druga orientacja kieruje zainteresowania na zagadnienia doświadczeń dziecięcych, których źródłem jest telewizja i inne media. Badacze pytają o to „jak dziecko traktuje telewizję, co wybiera i jak z niej korzysta” [\[1\]](#).

Są to istotne pytania, wiążące się z rozwojem dziecka w wyniku kontaktów z kulturą audiowizualną. W obszarze teorii komunikowania masowego wyróżnia się dwa podstawowe stanowiska teoretyczne. Pierwsze nie dostrzega wyraźnego związku między pokazywaną w mediach określoną treścią, prezentowanymi postawami, wzorcami a skutkami tego działania.

Drugie stanowisko reprezentują ci badacze, którzy uważają, że telewizja może wywierać wpływ (pozytywny lub negatywny) na odbiorcę, wywołując zauważalne zmiany w różnych sferach jego życia i rozwoju. Stanowiska te mają swoje odniesienie teoretyczne, jest nim teoria uczenia się, zwłaszcza teoria poznawcza amerykańskiego psychologa A. Bandury (1977). Dziecko

uczy się obserwując zachowanie nie tylko osób w bezpośrednim otoczeniu, ale także drogą pośrednią z ekranu telewizora, komputera. W miarę wzrastania dziecka, jego rozwój w coraz większym stopniu opiera się na uczeniu się obserwacyjnym modelem [\[2\]](#).

„Głównym mechanizmem wpływu telewizyjnych przekazów jest:

- **modelowanie** polegające na obserwowaniu i zapamiętaniu co robi model, jak robi, z jakim skutkiem co prowadzi do
- **imitacji** (naśladowania) zachowań bardziej lub mniej podobnych do sytuacji modelowych” [\[3\]](#). Mamy tutaj do czynienia z zapamiętaniem, a potem zastosowaniem struktury dynamicznej.

U dzieci do około 4 roku życia przeważa „ imitacja samych zachowań instrumentalnych bez osadzania ich w kontekście sytuacji oraz wyniku działań” [\[4\]](#).

W ten właśnie sposób dzieci nabywają bardzo szybko niezbędny repertuar zachowań społecznych, porządkowych, językowych czy higienicznych. Dzieci oglądając telewizję obserwują zachowania, których nie rozumieją, a imitują i przyswajają tylko ich instrumentalną stronę, bez odniesienia do kontekstu. Zachowania te mogą być powtórzone w sposób automatyczny w sytuacjach „subiektywnie spostrzeganych jako identyczne do tych, w których obserwator widział modela” [\[5\]](#).

Innym bardzo ważnym elementem (obok modelowania), jest:

mechanizm wzmocnienia, który polega na tym, że „ oglądane programy, stopień ich atrakcyjności, treści, forma przekazu, mogą powodować wzmocnienie wartości, w imię których podjęto określone czynności” [\[6\]](#).

Wyuczone z ekranu telewizyjnego zachowania, style, werbalne lub instrumentalne wzory mogą się ujawnić lub też nie w konkretnych sytuacjach życiowych. Proces ten warunkowany jest wieloma czynnikami, jak np. uprzednie doświadczenia, przeżycia

odbiorcy, określony poziom rozwoju umysłowego, społecznego oraz środowisko, w którym dziecko wzrasta. Psycholodzy pedagodzy częściej przychylają się do poglądu, że ekranowe postacie stanowią wzór zachowań przyjmowanych i później manifestowanych przez widza[7].

Oddziaływaniem telewizji na odbiorcę poprzez przekazywanie treści, zajmowała się A. Gurycka. Według jej klasyfikacji są to:

- „podawanie wzorów
- nadawanie znaczeń
- trening
- prowokacje sytuacyjne”.

Podawanie wzorów – oznacza przedstawienie dziecku różnych modeli postępowania, które wywołują w nim chęć naśladowania, czyli upodabnianie się do modelu pod względem wyglądu, sposobu wyrażania się, zachowania.

Nadawanie znaczeń – polega na wiązaniu określonych emocji z określonymi zachowaniami, np. współczucie z widokiem cierpienia lub też przeciwne – obojętności z obrazami często ukazywanego smutku. W telewizji prezentowanych jest bardzo wiele obrazów nasyconych emocjami, dlatego też oglądanie programu może wzbudzić silne emocje. Z kolei emocje wywoływane często bardzo szybko jedna za drugiej, mogą prowadzić do tego, że żadna nie jest przeżyta i w rezultacie powoduje tylko poczucie ogólnego pobudzenia i oszołomienia.

Trening – jest powtarzaniem czynność, powodującym wyuczenie się ich przyzwyczajenie do ich wykonywania

Prowokacja sytuacyjna- to zachęcanie odbiorców do wykonywania różnorodnych czynności poprzez apel, zachętę, radę, przykład, czyli podawanie wzoru zachowania[8].

„Telewizja, dążąc do zwiększenia swej oglądalności, stara się ukazywać wydarzenia spektakularne, wstrząsające, niezwykle” [9]

Dzieci głęboko przeżywają obrazy niosące ze sobą duży ładunek emocjonalny, które niewątpliwie wywołują wpływ w wielu różnych zakresach życia psychicznego, nieraz bardzo trudno uchwytnych[10]. Niezwykle trudno byłoby wskazać jakiś obszar czy przejaw działalności mediów, w tym telewizji, o którym można by powiedzieć, że jest całkowicie „bezczelowy”, że nie zmierza do wywarcia jakiegoś wpływu na odbiorcę. Trudnym byłoby również znalezienie odbiorców telewizji, o których można by powiedzieć, że nie pozostawia ona w ich psychice żadnego śladu.

[1] J. Izdebska: *Dominacja mediów w środowisku wychowawczym dziecka*, „Edukacja” 2000 nr 4, s. 34.

[2] J. Izdebska: *Dominacja mediów... op. cit.*, s. 29.

[3] Tamże, s. 30.

[4] S. Dylak: Próba psychologicznej interpretacji oddziaływania przemocy w mediach na zachowanie dzieci [W:] *II Międzynarodowa Konferencja- Media a edukacja*, Poznań, 1998, s. 104

[5] Tamże. s. 104

[6] J. Izdebska: *Dominacja mediów ... op. cit.*, s. 30.

[7] Tamże, s. 31.

[8] Braun- Gałkowska: *Wpływ telewizyjnych obrazów przemocy na psychikę dzieci*. „Problemy Opiekuńczo- Wychowawcze” 1999, nr 6 s.10.

[9] Braun- Gałkowska: *Telewizyjne dzieci*. „Edukacja i Dialog” 1995, nr 5, s. 13.

[10] M. Szymik: *Wpływ telewizji na wzrost agresywności u dzieci*. „Wychowanie w Przedszkolu” 1998, nr 5, s.36

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.